

УДК 37.001.895:62](4/9)

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.81.289409>

ВОЛОДИМИР МОКЛЯК

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9922-7667>

(Полтава)

Work place: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

E-mail: vovchik01071981@gmail.com

СТАНІСЛАВ ТАРЕЛКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1694-6293>

(Полтава)

Place of study: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

E-mail: stas.legeust@gmail.com

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Анотація. Визначено, що освітня парадигма є фундаментальним аспектом освітньої практики, який формує спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Дослідження показали, що різні парадигми мають значний вплив на результати навчання учнів, підкреслюючи важливість прийняття більш орієнтованого на учня та конструктивістського підходу в освіті.

Встановлено, що закріплення освітніх парадигм у законах має важливе значення для забезпечення того, щоб освіта відповідала бажаним цілям і результатам. Впровадивши бажану парадигму в навчальну програму, підготовку та розвиток вчителів, оцінювання та надання ресурсів, законодавці можуть створити більш ефективний і змістовний освітній досвід для учнів.

Наведено аргументи на користь того, що розробка навчальних програм є одним із способів впровадження освітніх парадигм у закони. Навчальна програма є основою освіти, і вона визначає, що учні вивчають і як вони це вивчають. Включивши певну освітню парадигму в навчальну програму, законодавці можуть гарантувати, що вчителі надають освіту, яка відповідає бажаній парадигмі.

Розглянуто поточну освітню парадигму в Європейському Союзі, яка наголошує на важливості надання високоякісної, актуальної та інклюзивної освіти та навчання, яке готує учнів до активної участі в житті суспільства та робочої сили. Зосередженість ЄС на ключових компетенціях і навчанні впродовж життя відображає ширшу зміну освітніх парадигм у бік більш орієнтованих на учня, гнучких і персоналізованих підходів до навчання, які наголошують на розвитку навичок 21-го століття.

Проаналізовано зв'язок між освітніми парадигмами та освітніми програмами. Встановлено, що вони є тісно пов'язаними поняттями, які разом формують спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Освітня парадигма визначає цілі та результати, зміст, структуру, а також методи і стратегії, що використовуються в освітній програмі. Розуміючи зв'язок між цими двома поняттями, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають їхній освітній парадигмі.

Ключові слова: освіта, освітня парадигма, освітня програма, законодавство про освіту, розвиток освіти, біхевіористська парадигма освіти, конструктивістська парадигма освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі, що стрімко розвивається, у світі, де все більшу вагу має інтелектуальна праця, результати розумової діяльності, все більшого значення набуває інформація, а також сфери людської життєдіяльності, з нею пов'язані, наприклад, комунікації, які служать для передачі певної інформації. У цьому контексті система освіти відіграє значну роль, оскільки завдяки ній стає можливим збереження та примноження існуючих знань, забезпечується еволюційна поступальність розвитку людства. В основі формування системи освіти, зокрема правовими, законодавчими методами лежить освітня парадигма.

М. Батечко та М. Михайличенко вважають, що освітня парадигма завжди, в будь-яку історичну епоху виступає в ролі парадигмальної ідеї розвитку освіти. Місія педагогіки полягає в зміні та динаміці освітньої парадигми, як такої, що надає підґрунтя інноваційним підходам щодо розвитку освітньої

галузі, змісту та організації навчання і взаємодії основних суб'єктів освіти (Батечко, Михайличенко, 2020, с. 29).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Варто зазначити, що питаннями освітніх парадигм займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких варто відзначити Baker L., Wright S., Myloroulos M., Kulasegaram M., М. Батечко, М. Михайличенко, С. Толочко, О. Войтовську та інші. Разом з тим, слід зазначити, що розвиток педагогічної науки, яка і стоїть як один із стовпів освітньої парадигми, неможлива без дискусії та обговорення її основних категорій та їхнього змісту. Тому для відправної точки нашого дослідження ми виберемо питання поняття освітньої парадигми та її змісту, смислового навантаження цієї категорії.

Метою дослідження варто визначити узагальнення вже існуючих понять освітньої парадигми, вже запропонованих науковою спільнотою, аналіз їх складових та синтез отриманих даних у власне визначення освітньої парадигми та її змістовної складової задля подальшого розвитку поняття освітньої парадигми.

Методами дослідження служить сукупність загальнофілософських і спеціально-наукових методів, таких як діалектичний метод, який застосовується для визначення елементів парадигми, що суперечать, метод аналізу служить для виділення окремих елементів парадигми для їх дослідження як «речі в собі», метод синтезу служить сполучним фактором для визначення поняття освітньої парадигми із ключових її елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для визначення сутності поняття освітньої парадигми слід навести найбільш поширені підходи до розуміння поняття власне парадигми, що існують у науковій літературі.

Зокрема, І. Зязюн зазначає, що парадигма означає найбільш загальні принципи розуміння та інтерпретації об'єкта дослідження, прийняті в певному науковому співтоваристві (Зязюн, 2011, с. 22). Слід звернути увагу на вказане визначення у контексті його структурних елементів. Перш за все слід відмітити окресленість парадигми межами певної академічної спільноти, що відкидає інших потенційних стейкхолдерів, наприклад, органи публічної влади громадянське суспільство тощо. Другою важливою особливістю вказаного визначення є те, що парадигма називається системою принципів. Важливо відзначити, що термін «принцип» має певну кількість підходів до його тлумачення.

С. Прийма вважає, що при більш послідовному дослідженні принципу його можна розглядати в трьох значеннях: 1) як основне вихідне положення якоїсь теорії, вчення, науки, світогляду, теоретичної програми; 2) як переконання, погляд на речі; 3) як основну особливість в улаштуванні чого-небудь (Прийма, 2014, с. 48). Не даючи оцінки змісту принципу як категорії, можливо визначити таку його ознаку як фундаментальність, оскільки він визначає основу певного явища. Таким чином, принцип як елемент парадигми освіти має визначати її фундаментальні погляди та положення, які відображають становище освіти як сфери суспільних відносин, у яких вони існують та спрямовують її розвиток.

Парадигми освіти постійно розвиваються. У даний час ми схильні бачити більше освітніх зусиль, заснованих на трьох парадигмах: біхевіоризм, когнітивізм і конструктивізм. У деяких професіях ми бачимо збільшення включення гуманістичних і трансформаційних парадигм освіти (Baker, Wright, Myloroulos, Kulasegaram, 2019; Baker, Phelan, Woods, Boyd, Rowland, 2021).

Освітня парадигма відноситься до системи вірувань, припущень, цінностей і практик, які спрямовують розробку та реалізацію освітніх програм. Вона охоплює ряд освітніх теорій, філософій і підходів, які формують спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання.

Одним із прикладів освітньої парадигми є традиційна або біхевіористська парадигма, яка наголошує на ролі вчителя як передавача знань і використання винагород і покарань для формування поведінки учнів. Іншим прикладом є конструктивістська парадигма, яка робить більший акцент на активній участі учнів у створенні власних знань і розумінні світу.

Дослідження показали, що різні освітні парадигми мають значний вплив на результати навчання учнів. Наприклад, дослідження Хетті та Тімперлі показало, що конструктивістські підходи були більш ефективними у сприянні глибокому розумінню та передачі знань порівняно з традиційними підходами (Hattie, Timperley, 2007).

Подібним чином дослідження Дарлінг-Хаммонда та Бренсфорда показало, що підходи, орієнтовані на учня, та підходи, що базуються на дослідженні, були більш ефективними у сприянні критичному мисленню, розв'язанню проблем і когнітивним навичкам вищого рівня, ніж традиційні підходи (Darling-Hammond, Bransford, 2005).

Таким чином, педагогам важливо критично розмірковувати над власною освітньою парадигмою та враховувати потреби та стилі навчання своїх учнів під час розробки та реалізації освітніх програм. Приймаючи більш орієнтовану на учня та конструктивістську парадигму, викладачі можуть сприяти більш привабливому, змістовному та ефективнішому навчальному середовищу для своїх студентів.

Освітня парадигма є фундаментальним аспектом освітньої практики, який формує спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Дослідження показали, що різні парадигми мають значний вплив на результати навчання учнів, підкреслюючи важливість прийняття більш орієнтованого на учня та конструктивістського підходу в освіті.

Освітні парадигми, які охоплюють переконання, припущення, цінності та практики, які керують освітніми програмами, можуть бути вбудовані в ці закони для формування та покращення якості освіти.

Одним із способів впровадження освітніх парадигм у закони є розробка навчальних програм. Навчальна програма є основою освіти, і вона визначає, що учні вивчають і як вони це вивчають. Включивши певну освітню парадигму в навчальну програму, законодавці можуть гарантувати, що вчителі надають освіту, яка відповідає бажаній парадигмі. Наприклад, якщо потрібна конструктивістська парадигма, навчальну програму можна розробити таким чином, щоб включити проектне навчання, навчання на основі запитів та інші конструктивістські підходи.

Ще один спосіб, за допомогою якого освітні парадигми можуть бути вбудовані в закони, – це навчання та розвиток учителів. Закони можуть вимагати проходження вчителями програм професійного розвитку, які відповідають бажаній освітній парадигмі. Це гарантує, що вчителі мають необхідні навички та знання для ефективного впровадження парадигми в класі.

Крім того, закони також можуть вимагати використання оцінок, які відповідають освітній парадигмі. Наприклад, якщо потрібна конструктивістська парадигма, оцінювання можна розробити для вимірювання здатності студентів створювати власні знання та розуміння, а не покладатися на традиційні методи оцінювання, які вимірюють лише заучування.

Нарешті, закони також можуть вимагати від шкіл і навчальних закладів надання ресурсів, які відповідають освітній парадигмі. Це включає надання доступу до технологій, обладнання та матеріалів, які підтримують реалізацію бажаної парадигми.

Наведемо приклад із права Європейського Союзу. Наразі, Європейський Союз не має єдиної уніфікованої освітньої парадигми, оскільки освітня політика та практика різняться між державами-членами. Однак ЄС встановив низку всеосяжних цілей і цінностей для освіти, якими керується розробка та реалізація політики на національному рівні.

Стратегічні рамки ЄС для освіти та навчання, відомі як ET 2020, встановлюють низку пріоритетів та цілей для освіти та навчання в Європі. До них належать сприяння рівності, соціальної єдності та активній громадянській позиції; підвищення якості та актуальності освіти та професійної підготовки; підвищення мобільності та працевлаштування учнів; та сприяння творчості, інноваціям та підприємництву.

На додаток до цих широких цілей, ЄС також встановив набір ключових компетенцій для навчання впродовж життя, які покликані забезпечити основу для розробки освітньої політики та практики в країнах-членах. Ці ключові компетенції включають грамотність, вміння рахувати та цифрову компетентність; навички спілкування та співпраці; критичне мислення та вирішення проблем; креативність та інноваційність; а також соціальні та громадянські компетентності.

Загалом, поточна освітня парадигма в Європейському Союзі наголошує на важливості надання високоякісної, актуальної та інклюзивної освіти та навчання, яке готує учнів до активної участі в житті суспільства та робочої сили. Зосередженість ЄС на ключових компетенціях і навчанні впродовж життя відображає ширшу зміну освітніх парадигм у бік більш орієнтованих на учня, гнучких і персоналізованих підходів до навчання, які наголошують на розвитку навичок 21-го століття.

Закріплення освітніх парадигм у законах має важливе значення для забезпечення того, щоб освіта відповідала бажаним цілям і результатам. Впровадивши бажану парадигму в навчальну програму, підготовку та розвиток вчителів, оцінювання та надання ресурсів, законодавці можуть створити більш ефективний і змістовний освітній досвід для учнів.

Освітні парадигми та освітні програми є двома ключовими компонентами системи освіти, які тісно пов'язані між собою. Освітня парадигма – це набір вірувань, припущень, цінностей і практик, які спрямовують розробку та реалізацію освітніх програм. З іншого боку, освітні програми – це структуровані набори курсів, заходів і досвіду, призначені для полегшення навчання в певному предметі чи галузі.

Освітні парадигми відіграють вирішальну роль у формуванні освітніх програм. Згідно з дослідженнями, вибір освітньої парадигми має значні наслідки для розробки та реалізації освітніх програм. Різні парадигми мають різні цілі та результати, зміст, структуру, а також методи та стратегії викладання та навчання (Kantek, 2015). Наприклад, біхевіористська парадигма зосереджується на досягненні оволодіння конкретними навичками та знаннями, тоді як конструктивістська парадигма наголошує на розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем (Driver, Asoko, Leach, Mortimer, Scott, 1994, с. 8).

Освітня парадигма також впливає на навчальний план освітніх програм. Навчальна програма є основою освіти, і вона визначає, що учні вивчають і як вони це вивчають. Включаючи певну освітню парадигму в навчальний план, педагоги можуть переконатися, що програма узгоджується з бажаною парадигмою. Наприклад, якщо потрібна конструктивістська парадигма, навчальну програму можна розробити таким чином, щоб включити проектне навчання, навчання на основі запитів та інші конструктивістські підходи.

Крім того, освітні парадигми впливають на методи та стратегії, які використовуються в освітніх програмах. Методи та стратегії, які використовуються для полегшення навчання, є ключовим аспектом освітньої програми. Різні освітні парадигми мають різні уявлення про найбільш ефективні способи полегшення навчання. Наприклад, біхевіористська парадигма може наголошувати на використанні вправ і повторення, тоді як конструктивістська парадигма може наголошувати на практичному досвіді та дослідженні (Prawat, 1992, с. 347-351).

Підсумовуючи, освітні парадигми та освітні програми є тісно пов'язаними поняттями, які разом формують спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Освітня парадигма визначає цілі та результати, зміст, структуру, а також методи і стратегії, що використовуються в освітній програмі. Розуміючи зв'язок між цими двома поняттями, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають їхній освітній парадигмі.

Освітні парадигми та освітні програми – це тісно пов'язані поняття, які разом формують спосіб задуму, структурування й оцінювання навчання. Освітня парадигма відноситься до системи вірувань, припущень, цінностей і практик, які спрямовують розробку та реалізацію освітніх програм. Вона охоплює низку освітніх теорій, філософій та підходів, які формують спосіб концептуалізації та реалізації навчання.

З іншого боку, освітня програма відноситься до структурованого набору курсів, заходів і досвіду, які розроблені, щоб полегшити навчання в певному предметі або галузі. Він є конкретним вираженням освітньої парадигми та відображає цінності та переконання, які лежать в її основі.

Освітня програма формується освітньою парадигмою кількома способами. По-перше, **освітня парадигма визначає цілі та результати програми**. Наприклад, біхевіористська парадигма може зосереджуватися на досягненні оволодіння конкретними навичками та знаннями, тоді як конструктивістська парадигма може зосереджуватися на розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем.

По-друге, **освітня парадигма впливає на зміст і структуру програми**. Різні освітні парадигми мають різні уявлення про найбільш ефективні способи організації та представлення інформації. Наприклад, біхевіористська парадигма може наголошувати на використанні вправ і повторення, тоді як конструктивістська парадигма може наголошувати на практичному досвіді та дослідженні.

Нарешті, **освітня парадигма впливає на методи та стратегії, які використовуються в програмі**. Різні освітні парадигми мають різні уявлення про найбільш ефективні способи полегшення навчання. Наприклад, біхевіористська парадигма може наголошувати на використанні винагород і покарань для формування поведінки, тоді як конструктивістська парадигма може наголошувати на використанні відкритих запитань і групових дискусій для сприяння критичному мисленню та самостійному навчанню (Duffy, Jonassen, 1992).

Підсумовуючи, освітні парадигми та освітні програми є тісно пов'язаними поняттями, які разом формують спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Освітня програма є конкретним вираженням освітньої парадигми та відображає цінності та переконання, які лежать в її основі. Розуміючи зв'язок між цими двома поняттями, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають їхній освітній парадигмі.

Щоб проілюструвати, як освітня парадигма визначає цілі та результати освітньої програми, розглянемо приклад двох різних освітніх парадигм – біхевіоризму та конструктивізму – і як вони впливають на цілі та результати освітньої програми. Щоб побачити, як ці різні парадигми можуть впливати на цілі та результати освітньої програми, давайте розглянемо програму з навчання студентів циклу води. У біхевіористській парадигмі цілями програми було б навчити студентів конкретним фактам про кругообіг води, таким як різні задіяні етапи та ключові особливості кожного етапу. Результати цієї програми вимірюватимуться з точки зору того, наскільки добре студенти можуть згадати та відтворити ці факти, а також їхньої здатності застосовувати свої знання в подібних ситуаціях (Skinner, 1954, с. 90). Однак у конструктивістській парадигмі цілі програми були б зовсім іншими. Замість того, щоб зосереджуватися на запам'ятовуванні фактів, програма мала б заохотити студентів досліджувати та відкривати кругообіг води за допомогою практичних експериментів, групових обговорень та індивідуальних роздумів. Результати цієї програми вимірюватимуться з точки зору того, наскільки добре учні зможуть сформулювати своє розуміння кругообігу води, наскільки добре вони

зможуть застосувати свої знання в нових і незнайомих ситуаціях і наскільки добре вони зможуть працювати разом і творчо, щоб розв'язувати проблеми, пов'язані з кругообіг води.

Підсумовуючи, вибір освітньої парадигми має значний вплив на цілі та результати освітньої програми. Різні парадигми віддають пріоритет різним аспектам навчання, і, як наслідок, цілі та результати програми можуть значно відрізнятись залежно від обраної парадигми. Розуміючи, як освітня парадигма впливає на цілі та результати програми, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають їхній освітній парадигмі (Skinner, 1954, с. 91).

Освітня парадигма має значний вплив на методи та стратегії, що використовуються в освітній програмі. Різні освітні парадигми віддають перевагу різним підходам до викладання та навчання, які, у свою чергу, впливають на методи та стратегії, які використовують педагоги.

У біхевіористській парадигмі методи та стратегії зосереджені на повторенні та практиці з наголосом на зовнішньому підкріпленні. Наприклад, вчитель може використовувати позитивне підкріплення, таке як похвала або винагорода, щоб заохотити учнів демонструвати певну поведінку або оволодівати конкретними навичками. Так само вчитель може використовувати негативне підкріплення, таке як догана або покарання, щоб перешкодити небажаній поведінці або перешкодити учням робити певні помилки. Методи та стратегії, що використовуються в біхевіористській парадигмі, розроблені для створення передбачуваного та контрольованого навчального середовища, яке максимізує ймовірність бажаних результатів.

У конструктивістській парадигмі методи та стратегії зосереджені на сприянні дослідженню та відкриттю студентів, з наголосом на навчанні, орієнтованому на студента. Наприклад, учитель може використовувати навчання на основі запитів, коли студентам пропонується ставити запитання, збирати інформацію та формувати власне розуміння теми. Так само вчитель може використовувати проблемно-орієнтоване навчання, коли учням ставлять перед собою проблему реального світу та заохочують працювати разом над розробкою рішення. Методи та стратегії, які використовуються в конструктивістській парадигмі, розроблені для створення середовища, яке сприяє творчості, критичному мисленню та самостійному навчанню.

Освітня парадигма також впливає на використання технологій у класі. Наприклад, у біхевіористській парадигмі технологія може використовуватися для надання інструкцій у високоструктурований і контрольований спосіб, наприклад, за допомогою комп'ютерних навчальних програм або навчальних відео. З іншого боку, у конструктивістській парадигмі технологія може використовуватися для підтримки навчання, орієнтованого на студента, наприклад, за допомогою онлайн-інструментів для спільної роботи або мультимедійних проєктів, які дозволяють студентам створювати та ділитися власним контентом (Skinner, 1954, с. 94).

Підсумовуючи, вибір освітньої парадигми має значний вплив на методи та стратегії, що використовуються в освітній програмі. Різні парадигми віддають пріоритет різним підходам до викладання та навчання, які, у свою чергу, впливають на методи та стратегії, які використовують педагоги. Розуміючи, як освітня парадигма впливає на методи та стратегії, що використовуються в освітній програмі, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають обраній ними парадигмі.

Освітня парадигма – це всеосяжна теоретична основа, яка керує розробкою та впровадженням освітньої програми. Вона охоплює основні переконання, цінності та припущення щодо викладання та навчання, які формують цілі, методи та стратегії програми. Освітня парадигма впливає на методи та стратегії, що використовуються в програмі.

Перший спосіб, у який освітня парадигма впливає на методи та стратегії, що використовуються в програмі, – це вибір навчальних матеріалів і ресурсів. Різні освітні парадигми віддають пріоритет різним типам матеріалів і ресурсів залежно від їхніх цілей і припущень щодо навчання. Наприклад, біхевіористська парадигма може надавати пріоритет підручникам, робочим аркушам і навчальним відео, які надають чітку та структуровану інформацію та відгуки. Навпаки, конструктивістська парадигма може надавати пріоритет практичним заняттям, симуляціям і мультимедійним ресурсам, які дозволяють студентам досліджувати та будувати власне розуміння теми.

Другий спосіб, за допомогою якого освітня парадигма впливає на методи та стратегії, що використовуються в програмі, полягає у виборі методів і прийомів навчання. Різні освітні парадигми віддають перевагу різним підходам до викладання та навчання залежно від їхніх цілей та припущень щодо навчання. Наприклад, біхевіористська парадигма може надавати пріоритет інструкціям під керівництвом учителя, навчанню та практиці та прямому зворотному зв'язку. Навпаки, конструктивістська парадигма може надавати пріоритет навчання на основі запитів, навчання на основі проєктів і навчання у співпраці.

Третій спосіб, у який освітня парадигма впливає на методи та стратегії, що використовуються в програмі, полягає у виборі методів і критеріїв оцінювання. Різні освітні парадигми віддають пріоритет

різними типами оцінювання залежно від їхніх цілей і припущень щодо навчання. Наприклад, біхевіористська парадигма може надавати пріоритет об'єктивним тестам, вікторинам і оцінкам ефективності, які вимірюють конкретні навички та знання. Навпаки, конструктивістська парадигма може надавати пріоритет автентичним оцінюванням, таким як портфоліо, виставки та виступи, які дозволяють студентам продемонструвати своє навчання в контексті.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Освітня парадигма є фундаментальним аспектом освітньої практики, який формує спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Дослідження показали, що різні парадигми мають значний вплив на результати навчання учнів, підкреслюючи важливість прийняття більш орієнтованого на учня та конструктивістського підходу в освіті.

Закріплення освітніх парадигм у законах має важливе значення для забезпечення того, щоб освіта відповідала бажаним цілям і результатам. Впровадивши бажану парадигму в навчальну програму, підготовку та розвиток вчителів, оцінювання та надання ресурсів, законодавці можуть створити більш ефективний і змістовний освітній досвід для учнів.

Освітні парадигми та освітні програми є тісно пов'язаними поняттями, які разом формують спосіб задумування, структурування та оцінювання навчання. Освітня парадигма визначає цілі та результати, зміст, структуру, а також методи і стратегії, що використовуються в освітній програмі. Розуміючи зв'язок між цими двома поняттями, педагоги можуть розробляти більш ефективні та змістовні освітні програми, які відповідають їхній освітній парадигмі.

Предметом подальших наукових пошуків може бути процес формування та формалізації освітніх парадигм у європейських нормативно-правових актах.

Публікація підготовлена в рамках реалізації проекту Erasmus+ Capacity Building of Higher Education «TEACHERS' CERTIFICATION CENTRES: INNOVATIVE APPROACH TO PROMOTION TEACHING EXCELLENCE» / UTTERLY (619227-EPP-1-2020-1-UA-EPPKA2-CBHE-JP).

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Baker L, Wright S, Mylopoulos M, Kulasegaram M, Ng S. Aligning and applying the paradigms and practices of education. *Academic Medicine*; 2019 (epub ahead of print). doi: 10.1097/ACM.0000000000002693
- Baker LR, Phelan S, Woods NN, Boyd VA, Rowland P, Ng SL. Re-envisioning paradigms of education: towards awareness, alignment, and pluralism. *Advances in Health Sciences Education*. 2021;26:1045-58.
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. John Wiley & Sons.
- Driver, R., Asoko, H., Leach, J., Mortimer, E., & Scott, P. (1994). Constructing scientific knowledge in the classroom. *Educational researcher*, 23(7), 5-12.
- Duffy, T. M., & Jonassen, D. H. (1992). *Constructivism and the technology of instruction: A conversation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.
- Kantek, F. (2015). Educational paradigms and teaching styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 179-186.
- Prawat, R. S. (1992). Teachers' beliefs about teaching and learning: A constructivist perspective. *American journal of education*, 100(3), 354-395.
- Skinner, B. F. (1954). The science of learning and the art of teaching. *Harvard Educational Review*, 24(2), 86-97.
- Батечко, Н., & Михайліченко, М. (2020). Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі. *Освітологія*, (9), 29–37. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4>
- Зязюн І. Освітні парадигми та педагогічні технології у вимірах філософії освіти. *Науковий вісник МДУ ім. В.О. Сухомлинського*. № 1.33. с. 22 - 26. URL: http://en.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/6_5.pdf
- Прийма С. Поняття принципу в аспекті співвідношення з суміжними категоріями. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. Випуск 28. с. 46 - 54. С. 48

REFERENCES

- Baker L, Wright S, Mylopoulos M, Kulasegaram M, Ng S. Aligning and applying the paradigms and practices of education. *Academic Medicine*; 2019 (epub ahead of print). doi: 10.1097/ACM.0000000000002693
- Baker LR, Phelan S, Woods NN, Boyd VA, Rowland P, Ng SL. Re-envisioning paradigms of education: towards awareness, alignment, and pluralism. *Advances in Health Sciences Education*. 2021;26:1045-58.
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. John Wiley & Sons.
- Driver, R., Asoko, H., Leach, J., Mortimer, E., & Scott, P. (1994). Constructing scientific knowledge in the classroom. *Educational researcher*, 23(7), 5-12.
- Duffy, T. M., & Jonassen, D. H. (1992). *Constructivism and the technology of instruction: A conversation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.
- Kantek, F. (2015). Educational paradigms and teaching styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 179-186.
- Prawat, R. S. (1992). Teachers' beliefs about teaching and learning: A constructivist perspective. *American journal of education*, 100(3), 354-395.
- Skinner, B. F. (1954). The science of learning and the art of teaching. *Harvard Educational Review*, 24(2), 86-97.
- Batechko, N., & Mykhailichenko, M. Evolution of educational paradigms in modern scientific discourse. *Education*, 2020, (9), 29–37. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4> [in Ukrainian]
- Zyazyun I.A. Educational paradigms and pedagogical technologies in the dimensions of the philosophy of education. *Scientific Bulletin of Moscow State University named after V.O. Sukhomlynskyi*. No. 1.33. with. 22 - 26. URL: http://en.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/6_5.pdf [in Ukrainian]
- Priyma S. V. The concept of principle in the aspect of relationship with adjacent categories. *State construction and local self-government*. 2014. Issue 28. p. 46 - 54. P. 48 [in Ukrainian]

VOLODYMYR MOKLYAK
STANISLAV TARIELKO
CONCEPT AND CONTENT OF EDUCATIONAL PARADIGM

Annotation. It was determined that the educational paradigm is a fundamental aspect of educational practice, which forms the way of thinking, structuring and evaluating education. Research has shown that different paradigms have a significant impact on student learning outcomes, highlighting the importance of adopting a more learner-centered and constructivist approach to education.

Enshrining educational paradigms in law has been found to be essential to ensuring that education meets desired goals and outcomes. By implementing the desired paradigm in curriculum, teacher training and development, assessment, and resourcing, policymakers can create a more effective and meaningful educational experience for students.

Arguments are given in favor of the fact that the development of educational programs is one of the ways of introducing educational paradigms into laws. The curriculum is the foundation of education and it determines what students learn and how they learn it. By incorporating a particular educational paradigm into the curriculum, policymakers can ensure that teachers provide education that is consistent with the desired paradigm.

The current educational paradigm in the European Union is considered, which emphasizes the importance of providing high-quality, relevant, and inclusive education and training that prepares students for active participation in society and the workforce. The EU's focus on key competencies and lifelong learning reflects a wider shift in educational paradigms towards more learner-centered, flexible, and personalized approaches to learning that emphasize the development of 21st-century skills.

The relationship between educational paradigms and educational programs is analyzed. They have been found to be closely related concepts that together shape the way learning is conceived, structured, and evaluated. The educational paradigm defines the goals and outcomes, content, and structure, as well as methods and strategies used in the educational program. By understanding the relationship between these two concepts, educators can design more effective and meaningful educational programs that fit their educational paradigm.

Key words: *education, educational paradigm, educational program, legislation on education, development of education, behavioral paradigm of education, constructivist paradigm of education.*